

Hoe krijg je een zesjarige patateter aan het proeven?

de opvoedvraag Somajeh Ghaemina

Olijven, rijst of een stukje groentetaart: alles wat nieuw is, weigert de zesjarige te eten. Zelfs een mooie proefkalender hielp geen spruitje extra naar binnen. Hoe leer je kinderen toch eens iets anders te eten?

De gescheiden vader en zijn nieuwe vriendin houden van lekker eten: sushi, kreeft of tapas: in dit nieuwe samengestelde gezin, waar zoonlief wekelijks een aantal dagen woont, komt van alles op tafel. Maar bij mama gaat het anders. Daar krijgt de kleine man drie keer per week patat, heel veel appelmoes en eet hij alleen wat hij lust. Zij ziet een goede eter, die geen culinaire prins hoeft te worden.

Zijn vader wil hem echter wat meer bagage meegeven, door zijn zoonlief ook andere dingen dan broccoli, boontjes of gebakken aardappels voor te schotelen. Dus bedacht hij een vrolijke 'proefkalender': bij iedere drie hapjes van iets nieuws krijgt zoon een mooie sticker. Maar na een weekje geeft de zesjarige het op en zet de hakken in het zand. Hij wil niets meer proeven. Dwingen heeft geen zin, weet zijn vader. Maar wat dan wel? Of hebben ze de boot al gemist?

"Wat een goed initiatief, zo'n proeverij!" reageert voedingsdeskundige én moeder Suzan Tuinier, die zich bezighoudt met 'emotie en kindervoeding'.

"Veel mensen staan namelijk niet stil bij wat ze eten. Ze zien het als iets noodzakelijks en brengen weinig variatie aan in hun dagelijkse kost. Toch is het wel van belang om te variëren. In worteltjes zit bijvoorbeeld veel provitamine A, terwijl in spruitjes weer veel vitamine C zit. Door te variëren krijg je alle 13 vitaminen en de mineralen binnen."

In theorie is het dus een geweldig idee van deze vader en vriendin. Maar hoe brengen ze dat in de lastige praktijk? Betrek zoonlief bij het eten, adviseert Tuinier. "Dus niet alleen achteraf belonen, maar vooraf een goed gevoel creëren. Neem hem mee naar de winkel en laat hem zelf uitkiezen wat hij wil eten. Nog beter: neem hem mee naar de moestuin, of verbouw zelf groente."

Hoe het ook gebeurt, voorpret is belangrijk, benadrukt Tuinier. "Samen koken, samen de smaak van het eten bepalen. Maar doe het niet te rigide. Uit onderzoek blijkt dat nieuwe smaken introduceren beter gaat in combinatie met een bekende smaak. Spruitjes met appelmoes bijvoorbeeld, maar het laatste moet je vervolgens wél afbouwen. En het is nooit te laat om aandacht aan eten te besteden. Wie weet lukt het om ook met zijn moeder compromissen te sluiten."

Reageren? Zelf een vraag insturen? Opvoedvraag@trouw.nl

We willen creatieve en kritische kinderen, in groep 1 én groep 8. Op basisschool de Springplank laten ze zich daarom leiden door de logica van het kind.

REPORTAGE Marijke de Vries

Net zo creatief

Vraag een kleuter wat hij het liefst wil op het nieuwe schoolplein en er volgen wilde plannen: een overdekte zandbak met verwarming, zodat het in de winter ook fijn buitenspelen is. Stel dezelfde vraag aan groep 7 of 8 en er volgen voor spelbare antwoorden: een beter klimrek, een chillplek en wat groen.

Dát is wat het basisonderwijs met kinderen doet, zegt lector Paul Delnooz van Avans Hogeschool. "Leerlingen zijn als kleuter nog ontzettend creatief, maar in groep 8 zitten ze onderuitgezakt in hun bankjes. Binnen een paar jaar zijn ze geconformeerd aan het systeem en vinden ze het moeilijk om buiten de gebaande paden te denken." Als je creatieve, kritische kinderen wilt opleiden, moet je daar in het onderwijs op inspelen. Dat gebeurt niet of nauwelijks, zegt Delnooz. "Ons onderwijs ziet er nog net zo uit als 100 jaar geleden."

En dat is een gemiste kans, zegt Delnooz, die binnen zijn lectoraat aan de pabo van Avans Hogeschool in Breda werkt aan de verbetering van het onderwijs. Iedereen heeft de mond vol van innovatie en kennis-economie, maar volgens Delnooz worden leerlingen daarop niet voorbereid. "Mijn boodschap is eenvoudig: leerkrachten moeten naar hun leerlingen kijken alsof het hun eigen kinderen zijn en zich afvragen wat ze nodig hebben."

Appeldoosje

Wat zie je? Juf Laura van Aelst houdt in haar klas op basisschool de Springplank in Halsteren een groen plastic bakje omhoog en kijkt de kring rond. "Een appeldoosje", zegt Koen uit groep 5. Wat zou erin kunnen zitten? Een stortvloed aan reacties volgt. Als het rammelt hoeft er niet per se een appel in te zitten, zegt Maarten. "Er kunnen ook zand en kiezelsteentjes inzitten." Je kunt hem meenemen naar het bos en er beestjes en blaadjes in doen, oppert Ayana.

Juf Laura: "We gaan ervan uit dat er iets in het bakje zit dat rammelt. Weten we dat zeker?" Nee, schudden de kinderen. Misschien zit er wel niets in. Luca mag eens voelen, met een ondeugende blik in zijn ogen laat hij het doosje - expres - vallen. Het klapt open en er puilen elastiekjes uit. "Jammer", zucht Sofie. "Ik had nog van alles kunnen bedenken." Kunnen we het bakje dan niet gewoon weer dichtdoen en verdergaan?, vraagt juf Laura. "Nee, want we weten het al."

Het kringgesprek zet zich alweer voort: hoeveel elastiekjes zouden er in het doosje zitten? De leerlingen willen ze tellen en onder elkaar verdelen. Misschien moeten we samen afspreken wie van ons dat gaat doen, oppert eentje.

Mondige burgers

Laura van Aelst, leerkracht van de 29 leerlingen in groep 4-5, geeft les volgens de 'creatieve actie methodologie'. Dat lesmodel werd de afgelopen jaren ontwikkeld door Delnooz. De methode gaat uit van een eenvoudig basisprincipe: de hersenen zijn gemaakt om te overleven, niet om uit het hoofd te leren. Door leerlingen veel vragen te stellen, leren ze kritisch nadenken en worden ze geprikkeld zelf keuzes te maken. Zo krijg je mondige burgers die zelf nadenken en niet alleen in de pas lopen.

Delnooz werkt samen met drie grote Brabantse scholenstichtingen die zijn lectoraat financieren en hun leerkrachten door hem laten bijscholen. De methode blijkt een succes: de scholen zijn enthousiast en ook het wetenschappelijk bewijs is zo goed als rond. Naarmate leerkrachten de methode beter beheersen, boeken hun leerlingen betere resultaten. Op de Springplank in Halsteren zijn ze 'hele-

Juffrouw Laura laat in de klas een groen doosje zien.

maal om', zegt directeur Jack Nuijten. Voorheen haalde de school al goede resultaten, maar sinds de leerkrachten met de technieken van Delnooz werken is de sfeer 'spectaculair anders', zegt hij. "Als je het niet weet, valt je hier misschien niets op. Maar leerkrachten stellen veel meer vragen en leerlingen gaan beter met elkaar om."

Inmiddels geven al zijn docenten op deze manier les. Die verandering voltrok zich niet zonder slag of stoot. Voor de leerkrachten was het flink wennen. "We zijn op een heel andere manier met onze klas bezig", zegt Leonie Jansen, juf van groep 6-7. De leerkrachten draaien geen voorgeprogrammeerde lessen meer af, maar vragen zich af hoe leerlingen de stof het beste onder de knie krijgen. Het is geen trucje, zegt ze, maar een houding: "Je bent continu aan het bedenken hoe je die ene leerling kunt motiveren of ervoor kunt zorgen dat het kwartje bij die ander valt. Het is een permanente zoektocht naar wat wel en niet werkt."

Helemaal in de war

Natuurlijk zijn er leerkrachten die allang op deze manier te werk gaan, zegt schooldirecteur Nuijten. "We herinneren ons allemaal wel een leerkracht die fantastisch les gaf en ons er helemaal bij wist te betrekken. Wij proberen

Smartwatch is een hypermoderne spiekbrieff

Drie vragen over horlogeloze tentamens

Leerlingen van de Zuyd Hogeschool in Maastricht en Heerlen mogen tijdens tentamens geen horloges meer dragen. De smartwatch - volgens 'Zuyd' niet te onderscheiden van een 'gewoon' klokje - kan namelijk worden gebruikt als hypermoderne spiekbrieff. "Zo willen we fraude voor zijn", zegt Erwin Groenewold van de hogeschool.

1 Wordt er bij u op school al gespiekt op de smartwatch?

"Dit is een preventieve maatregel. We hebben op de hogeschool ook een studierichting ICT. Daar zien we wat er allemaal met zo'n horloge met internetverbinding mogelijk is en houden we de ontwikkelingen in de gaten. Een smartwatch is een iPad aan je pols en op het eerste gezicht niet te onderscheiden van zo'n groot sporthorloge. Vandaar dat we hebben gezegd: we verbieden alle horloges."

2 Leidde dat tot veel boze reacties? "Nee, helemaal niet. De studenten begrijpen heel goed dat de iPad, de smartphone en dus ook de smartwatch tijdens tentamens verboden zijn. Net als de Google Glass, een bril met internet. De

enige kritiek die we na deze aankondiging kregen, is dat studenten bij een tentamen graag willen weten hoeveel tijd ze nog hebben. Daarvoor hebben we tientallen nieuwe klokken besteld. De tijd was te kort om die op te hangen voor de eerste tentamens, op de faculteit gezondheidszorg. Daar is door surveillanten af en toe geroepen hoe laat het was."

3 Is bij de eerste horlogeloze tentamens gefouilleerd bij de deur van het toetslokaal?

"Nee. We fouilleren ook niet op spiekbrieffjes en tablets. Het is een waarschuwing voor studenten dat ze het niet moeten proberen en dat bij betrappen hun toets ongeldig wordt verklaard. Zoiets moet je officieel verbieden, anders zijn er altijd van die slimmeriken die er op wijzen dat ze het niet wisten."

ROB PIETERSEN

als in groep 2

Wat erin zit? Zolang je het niet weet, kun je nog van alles bedenken. FOTO ARIE KIEVIT

er nu voor te zorgen dat elke leerkracht op die manier te werk gaat."

Niet alleen de leerkrachten, ook de leerlingen moesten hun draai vinden in nieuwe werkwijze, zegt Jansen. "Ze zijn gewend om te doen wat wij van ze verwachten. Het is lastig ze uit dat paadje te krijgen." In groep 6 moeten leerlingen bijvoorbeeld een werkstuk maken. Voorheen kregen ze daarbij een stappenplan. Nu werd er gevraagd: wat vind je interessant? Wat zou je willen? Hoe denk je dat je dit het best aan je klasgenoten kunt presenteren? "Leerlingen raakten helemaal in de war, er kwamen zelfs ouders de klas in om te vragen wanneer dat stappenplan kwam, zodat ze hun kind konden helpen."

Maar als het lukt om leerlingen 'out of the box' te laten denken, zijn ze veel betrokkener, zegt Jansen. Sommigen gaan er helemaal in op. Laatst ontstond er bijvoorbeeld discussie in een groepje dat rekensommen aan het nakijken was.

"Bij één opdracht moesten ze tellen hoeveel centimeter aan plinten er in een huis lag. Het nakijkblad gaf een ander antwoord. Uiteindelijk kwamen de kinderen erachter dat in het lesboek ook plinten onder de deuren werden gelegd, terwijl dat in het echt natuurlijk niet zo is. Ze hebben de houding aangeleerd dat ze

niet altijd alles voor waar moeten aannemen."

Het mag voor de handliggend klinken, vanzelfsprekend is het niet dat leerkrachten op deze manier lesgeven, zegt Delnooz. "De overheid is steeds meer gaan standaardiseren en toetsen, de gedachte heerst dat kinderen volgens een vast stramien leren en dat je die ontwikkeling eenvoudig kunt meten. De stof ligt vast en wordt de leerlingen voorgeschoteld. Maar wat je moet doen, is aansluiten bij de logica van het kind: waar is het nieuwsgierig naar?" Op die manier kun je ook kinderen motiveren die niet zo makkelijk leren, zegt hij.

Regels

Laat er geen misverstanden over bestaan, Delnooz en Nuijten zijn geen voorstander van de gedachte dat kinderen zelf bepalen of en wat ze willen leren, zoals op de leerwijsscholen de mode was. Nuijten: "Wij houden de regie."

Het zijn niet de leerlingen die bepalen wat er gebeurt, beaamt Van Aelst. "Er zijn regels waaraan leerlingen zich moeten houden. En zijn die er niet, dan stellen we ze samen op. Het gaat om geestelijke vrijheid. Daardoor komt zoveel energie vrij. Ik denk dat kinderen op deze manier meer leren en beter terecht komen in de maatschappij."

Kwart van de pabostudenten valt af in het nieuwe programma

De beste leerkracht? Dat is een vragende, niet-oordelende docent die iedere leerling op zijn eigen manier laat leren, zegt lector Paul Delnooz. Hij schat dat een kwart van de huidige leerkrachten niet geschikt is voor deze benadering. Een proef op de pabo van Avans Hogeschool in Breda leverde soortgelijke inzichten op. Het kennisniveau van studenten is over het algemeen best goed, vindt Delnooz. "Maar dat alleen wil niet zeggen dat je een goede docent bent." Het curriculum werd er de afgelopen jaren omgegooid: van de afstudeerders in het oude programma zou een kwart de eindstreep niet halen volgens de nieuwe normen. "Zulke studenten komen straks niet meer door de opleiding." De pabo probeert vanaf komend studiejaar deze studenten eruit te pikken in het eerste jaar. Ze moeten aantonen dat ze kritisch en creatief kunnen denken.

Misselijk van Polare

voor de klas

Gerwin van der Werf

Na schooltijd fiets ik naar de gesloten vestiging van Polare in Leiden, in mijn fietstas zit een gelamineerd pamflet op A3-formaat dat ik aldaar op de glazen deur ga hangen. 'Deze deuren moeten open', staat op het pamflet, 'onze boeken zijn gegijzeld'. De pers is aanwezig en er komen wat bekende gezichten uit het Leidse literaire leven. Een handjevol nieuwsgierigen dromt om de winkel. Er zijn ook enkele collega's van de secties Engels en Frans.

Dit moet mijn protest voorstellen tegen de sluiting van de boekwinkel die ze Polare noemen, maar die voor mij nog altijd Kooyker heet. Het idee dat die deuren niet meer open zullen gaan, maakte mij misselijk en ellendig, het stond voor mij vast dat ik iets moest doen.

Tegen de journalisten zeg ik dat ook: dit is mijn protest, ik hang een pamflet – een soort gedicht eigenlijk – op de deur, netjes met plakband. Je redt er vast geen winkel mee, maar goed, meer kan ik er ook niet van maken. Ik ben schrijver, en mijn boeken liggen daar, opgesloten, onbereikbaar. Daarnaast ben ik leraar, en ik vind het erg dat de grootste boekenwinkel van de stad verdwijnt, want op school proberen wij kinderen te leren dat boeken waardevol zijn en dat lezen je leven verrijkt.

En terwijl ik het zeg, sta ik ineens te denken: maar waar zijn die docenten Nederlands die dit eigenlijk zouden moeten zeggen dan? Er is er niet één gekomen. Kan het ze het niet schelen? Moesten ze nog boodschappen doen, of hun kind uit school halen? Of doen ze toch allang niet meer aan literatuur in de les? Ik weet dat allemaal niet precies. Dit is wat ik weet: literatuur is één van de zes 'domeinen' van het vak Nederlands. Er moeten acht boeken gelezen worden op de havo. Saskia Noort en Esther Verhoeff zijn op de aanbevolen literatuurlijsten prominent aanwezig. 'De Aanslag' en 'De Passievrucht' zijn al jaren de meest gelezen titels. Van de laatste staan honderden samenvattingen op scholieren punt com.

Tja, daar hoeft je bij nader inzien geen ruim gesorteerde boekwinkel voor open te houden. Daar hebben die collega's Nederlands een punt.

Maar hier sta ik dus, voor Polare, ik kan niet veel anders. Er zijn wat leerlingen bij komen staan, kennelijk benieuwd wat die vent van Muziek doet bij die microfoons en camera's. Twee jongens uit 3 havo leunen op hun fietsen. Een van hen vraagt wat er aan de hand is. 'Ze protesteren tegen de sluiting van de boekwinkel', legt iemand uit. 'Wat? Is de boekwinkel dicht?' roept het joch. 'Dat is best erg! Vroeger leende ik hier altijd mijn boeken!'